

nrc | woensdag
22 augustus 2018

film

C
cultuur

De vrouw die niet ouder wordt

Filmster Jane Fonda is
80 jaar, maar acteert
nog en is nog altijd
een glamourkoningin.

3 x Jane Fonda

1

Barbarella (Roger Vadim, 1968)

In het begin van haar carrière stond Jane Fonda te boek als stoeipoes, niet in het minst dankzij cultfilm *Barbarella* van haar toenmalige echtgenoot Roger Vadim. In deze stijlvolle science-fictionfilm voert Fonda een erotische striptease uit in de ruimte. Het betekende de geboorte van het seksymbool Jane Fonda.

2

Klute (Alan J. Pakula, 1971)

Dat Fonda uitstekend kan acteren blijkt uit *Klute*, een thriller van Alan J. Pakula, de eerste uit zijn 'paranoiatrilogie'. Fonda maakt van haar rol als callgirl op knappe wijze een complex personage dat niet alleen tegenspeler Donald Sutherland biologeert maar ook de toeschouwer. Ze kreeg er een Oscar voor.

3

On Golden Pond (Mark Rydell, 1981)

Tien jaar later bleef het bij een Oscarnominatie. In *On Golden Pond* speelt Fonda met haar vader Henry Fonda, die een jaar later stierf. In deze geliefde film speelt zij de rancuneuze dochter van een stervende vader. Zij komt met hem in het reine in het gouden licht van New England.

Jane Fonda omarmt en bestrijdt haar leeftijd

JANE FONDA De tachtigjarige Amerikaanse actrice is nog steeds actief. Ze is te zien in 'Book Club' en in de Netflix-serie 'Grace and Frankie'. Haar verouderende looks bestrijdt ze met de scalpel.

Door onze medewerker **Sandra Heerma van Voss**

Filmrollen, een succesvolle tv-serie, een cosmeticacontract en volop verschijningen in het openbaar; het klinkt niet als de gemiddelde dagbesteding van een tachtigjarige.

Actrice Jane Fonda (1937) maakt een bloeitijd door. Deze week komt *Book Club* uit, een vederlichte comedy over erotiek-op-leeftijd waarin Fonda getemd wordt door Don Johnson. Het vijfde seizoen van de Netflix-verrassingshit *Grace and Frankie* is in de maak. Tussendoor moeten het milieu en de Amerikaanse democratie nog gered worden uit de klauwen van die idioot in het Witte Huis.

Fonda's activisme loopt als rode draad door haar ingewikkelde, veelvormige leven. Sinds de jaren zestig bemoeit Fonda zich op mondige, vaak nogal belerende wijze met de Civil Rights Movement, het protest tegen de Vietnam-oorlog, het lot van *native Americans*, de milieubeweging, het feminisme, *Black Lives Matter* en #MeToo. Over de huidige president maakt ze zich op haar tachtigste zo kwaad dat ze in het weekend haar woning in een luxe seniorencomplex in Los Angeles verlaat om bij Trump-stemmers aan te kloppen in de hoop op een 'leerzame gedachtenwisseling'. Je ziet het voor je: de filmdiva met een honkbalpetje in haar activisten-outfit. Onherkenbaar op haar dwingende manier van redeneren na. Het fanatisme waarmee ze zich op steeds weer nieuwe misstanden stort heeft haar al een aantal keer in de problemen gebracht. De foto van een lachende, zingende Fonda op een vijandelijk kanon tijdens een bezoek aan Hanoi uit 1972 is de grootste blijvende schandvlek. Een kapitale fout, verontschuldigde ze zich later. Een klap in het gezicht van Amerikaanse mili-

tairen, terwijl ze het zo niet bedoelde: ze was tegen de Vietnam-oorlog, niet tegen hen. Voor sommigen mag het niet baten: tijdens een signeesessie voor haar intelligent geschreven autobiografie *My Life So Far* in 2005 spuugde een oud-marinier zijn tabak in het gezicht van 'Hanoi Jane'.

Te schattige neus

Diezelfde 'Hanoi Jane' is ook een filmster van formaat. Sinds ze in 1960 als stralend blondje debuteerde in de sport-comedy *Tall Story* onder regie van Joshua Logan, die haar bij voorbaat al ongeschikt voor serieus drama verklaarde vanwege haar 'te schattige' neus, bouwde Fonda een impasant oeuvre op van meer dan vijftig rollen, bekroond met onder andere twee Oscars en vier Golden Globes. Uit *My Life So Far* blijkt echter hoe verwrongen haar verhouding tot acteren van meet af aan was: ze aanbad Hollywood, de werkomgeving van haar beroemde vader Henry Fonda (1905-1982), maar desintegreerde bijna onder de genadeloze blik van camera en regisseurs. Ze haatte haar uiterlijk, leed aan boulimia nervosa en vergeleek zichzelf op de set steevast negatief met tegenspelers.

De opnamen van *On Golden Pond* (1981), een door Fonda zelf op poten gezet drama waarin ze haar oude, al zieke vader samenbracht met Katharine Hepburn, waren wat haar eigen inbreng betreft - ze speelde een bijrol als hun dochter - een oefening in nederigheid. Hepburn dicteerde haar tijdens privé-repetities hoe ze haar tekst moest zeggen en tijdens een dramatische scène met haar vader kwamen bij Fonda de tranen opeens niet meer. Ze vroeg of dat droogstaan hem ook wel eens was overkomen? Nope, was het antwoord. Fonda's vader was ongenaakbaar en kritisch en de actrice snak-

”

Ze haatte haar uiterlijk, leed aan boulimia nervosa en vergeleek zichzelf op de set steevast negatief met tegenspelers'

FOTO:AFP

te van jongs af aan naar zijn goedkeuring. Hij stond ook onder collega's bekend als kil en afstandelijk, maar zijn kinderen, Jane en haar jongere broer Peter (ook filmacteur, bekend van *Easy Rider*), leden er het meest onder. Ze waren tien en twaalf toen hun moeder Frances Seymour zich in een inrichting van het leven beroofde; Henry verzweeg de toedracht en hertrouwde snel. Bij Jane Fonda zorgde het voor een gapend gat in haar identiteit: wie ze was verving ze voor wie ze dacht te moeten zijn.

On Golden Pond blijkt bij terugkijken nog altijd een ontroerende schets van een oud echtpaar met prachtige natuurbeelden, maar inderdaad: Jane komt in haar scènes een beetje tuttig en ingehouden over. Dat gebeurt vaker. In *Our Souls At Night* (2017), een klein drama over liefde op leeftijd waarin ze voor de tweede maal Robert Redford tegenover zich vond, steken haar behaagzieke maniertjes de kop op, net als in *Stanley and Iris* (1990, met Robert De Niro) en *Old Gringo* (1989, met Gregory Peck). Ze lijkt in die films vooral bezig haar tegenspeler in te palmen, en kan dat niet anders dan als stereotypisch aantrekkelijke vrouw.

Nieuw publiek

Toch weet ze in met name haar duisterder rollen soms enorme indruk te maken. Ze won haar eerste Oscar voor de rol van prostituee Bree Daniels in de thriller *Klute* (1971), overtuigde als alcoholverslaafde moordverdachte in *The Morning After* (1986, Oscarnominatie) en stampte met een vies-blonde prui onvergetelijk door Paolo Sorrentino's *Youth* (2015). Als Grace in de Netflix-comedy *Grace and Frankie* - het vijfde seizoen is in de maak - bereikt Fonda ook op televisie een nieuw, breed

publiek; een geestige rol waarin ze steke- lig, soms vilein vonkt met de bedaarde hippie Frankie (Lily Tomlin). Als Grace lijkt Fonda het *pleasen* voorbij, onder actrices nog altijd een zeldzaamheid.

„Ik ben tachtig, en ik leef nog! Ik heb werk! Ik heb zoveel geluk!” zei Fonda onlangs tegen *The Observer*. In interviews praat ze over de laatste levensfase als een verrijkend, spiritueel hoofdstuk. Haar uiterlijk spreekt echter andere taal: met hulp van facelifts en een team van mooimakers schrijft ze over rode lopers als een zo leeftijdsloos mogelijke glamourkoningin. Ze vertelt openlijk hoe er aan haar gesleuteld is - een later weer verwijderde borstvergroting, facelifts, knie- en heupprothesen - maar grijpt haar leeftijd ook aan als, alweer, een strijdpunt. Haar boek *Prime Time* (2011) bevat alle geboden voor een fitte, waardevolle oude dag: wat te eten (vezels), wat te doen (ruzie bijleggen, testament opstellen) en hoe te bewegen. Want bewegen moet. Fonda is in sommige landen nog altijd vooral bekend als de vrouw van *The Workout*, een begin jaren tachtig gestarte videoreeks met thuis uit te voeren aerobics-oefeningen waarvan tientallen miljoenen exemplaren werden verkocht.

Het springen van toen is nu voorzichtig buigen en strekken geworden, maar verder uitzakken of rust nemen is er voor Fonda niet bij. Strak als een insect kan ze eruitzien, haar hoge jukbeenderen een chirurgisch geconstrueerde kopie van de prachtige gelaatstreken van haar vader. En dat noemt zich feminist, sneren radicaler types als Germaine Greer. Ik ben laf, is Fonda's antwoord. Ik wil werken, en kocht er zo tien jaar bij.

„Jane is een oerkracht”, zei Robert Redford tegen *Town & Country*. „Ze kijkt altijd vooruit.”